

Зоран Стијовић: КОСМЕТ – моје сведочење, ауторово издање, Београд, 2007

„Из разумљвих разлога не могу да... кажем све што знам.“

„Архиви Државне безбедности чувају многе тајне“-

Зоран Стијовић

Како би изгледала наша савремена историја када би сви припадници тајне полиције који имају шта да кажу то и рекли? Зоран Стијовић, некадашњи руководилац у некадашњој служби државне безбедности на Косову и Метохији решио је да у својој књизи-сведочењу открије један број до сада непознатих података и догађаја из наше недавне прошлости и наговести још неке. Од Стијовића, тако, сазнајемо да су два лица која су „најдиректније била укључена у рад Српског покрета отпора“ (стр.35) били сарадници Државне безбедности. Стијовић не наводи њихова имена, али посредно се може закључити да сарадници ДБ нису били Коста Булатовић, Бошко Будимировић, Мирослав Шолевић, као ни Светомир Арсић-Басара и Момчило Трајковић. Исти тако, Стијовић закључује да је после повезивања са Милошевићем у пролеће 1987. године контролу и усмеравање даљег рада и активности Српског покрета отпора преузела ДБ „преко својих експонената, лоцираних у његовом врху“ (37).

Из књиге сазнајемо и о два тајна састанка које су највиши руководиоци државне безбедности имали са Махмутом Бакалијем у децембру 1997. године - у Приштини и на Брезовици, а на којима је Бакали, поред осталог, предложио да се формира конфедерација Србије, Црне Горе и Косова и Метохије (83). Аутор пише да је у „делу руководства ДБ у Приштини“ постојао велики отпор састанку Јовице Станишића са Бакалијем. Не наводи разлоге за отпор, али је сигуран „да нису били државни интереси и жеља да се обезбеде мир и стабилност“ (84) на Косову. Стијовић описује још неколико случајева који говоре о, у најмању руку, чудним поступцима (дела) руководства ДБ у Приштини:

- стопирали су даљу истрагу и коришћење сазнања са пронађених компјутерских

дискета „на којима су се налазили извештаји о раду и други подаци високог степена поверљивости за рад 'МУП-а републике Косово'“(70).

- акција хапшења косовских Албанаца који су били агенти немачке обавештајне службе (БНД) стопирана је „на инсистирање одређених руководилаца ДБ у Приштини, који су имали значајан утицај у врху Службе у Београду“(77-78).

- двојица агената албанске тајне полиције су се све до краја 1994. године налазили на важним положајима у хијерархији ДБ у Приштини. Један од њих је са породицом несметано побегао успевши чак да испразни и свој стан (75-76).

СТИЈОВИЋ спомиње и „случај Рачак“ из јануара 1999. године који је послужио као „окидач за агресију НАТО-а“ и поставља питање: „У Београду још није дат одговор - ко је дао налог да се полиција повуче и не обезбеди лице места за увиђај?“(15).

У закључку поглавља књиге посвећеног краткој историји српско-албанских односа у 19. и 20. веку, Стијовић, сигурно имајући у виду и горе наведене податке и догађаје, оцењује период од 1989. до 1999. године као пропуштену шансу Србије да реши проблем Косова и Метохије и наводи да „незграпно понашање делова власти, а првенствено полиције, попут 'слона у продавници стакла', недостатак целовитог концепта за решење проблема и својеврсна колаборација српске власти са албанским вођама, повлачи велику одговорност Београда“(37). Не занемарује, при том, улогу америчке администрације за коју сматра да „сноси највећу одговорност за стање и даљи развој догађаја. Узроке проблема на Косову добро знају и Русија, Немачка, Велика Британија, Иран, али је, према Стијовићу, Албанија („званична Тирана“) најупућенија у збивања и развој догађаја на Косову и Метохији.

У књизи се налази и превод интегралног текста *Платформе за решење албанског националног питања* Академије наука Албаније из октобра 1998. године, који се, колико је писцу овог приказа познато, први пут објављује на српском језику. Овај документ најбоље показује колико се разликују албанска и српска историја Косова и Метохије и колико ће бити тешко (да ли је уопште могуће?) доћи до макар приближног погледа две стране на исте историјске догађаје - од Косовског боја, преко Велике сеобе Срба, балканских ратова, Првог и Другог светског рата, комунистичког периода до садашњих догађаја. Албанци су према Платформи албанске академије наука староседеоци на Балкану, Срби су окупирали Косово у

средњем веку, у краљевини Југославији нису имали никаквих права, Велика Албанија током Другог светског рата није обухватила све албанске територије, Косово је после Другог светског рата требало да се прикључи Албанији, али комунистичка власт је преварила Албанце. Косовским Албанцима је, заправо, све што су имали у комунистичкој Југославији било премало, а за Србе је све што је Косову дато било превише.

Космет - моје сведочење Зорана Стијовића јесте и својеврсни водич кроз косовскоалбански сепаратистички покрет (Албанци би рекли ослободилачки покрет) у последњој четвртини 20. века, са посебним освртом на порекло, оснивање и развој ОВК. Мноштво имена, догађаја, мало познатих и до сада непознатих података. Стијовић, на пример, открива да су иза једнонационалног тровања (албанских ученика) у марту 1990. године стајали Хаљил Матоши и Бљерим Шаља, тадашњи лидери Омладинског парламента, да је Адем Јашари (за Србе терориста, за Албанце национални херој) имао чин мајора албанске војске, да је ОВК, према сопственим проценама, имала губитке од 2 хиљаде мртвих и хиљаду петсто рањених особа. Стијовић је нешто од онога што зна рекао, а још више наговестио и у серији емисија ТВ Б92 о Косову и Метохији емитованим прошле и претпрошле године. Штета је што се нешто од тога (нпр. о полицијској акцији *Динар* против корупције из половине 1990-их) није нашло и у књизи.

Одговарајући на питање којим је овај текст почео, може се рећи да би сазнања о нашој недавној прошлости била, у најмању руку, потпунија када би проговорили сви они који би имали шта да кажу и да, што би рекао Стијовић, „архиви Државне безбедности чувају многе тајне“(35). Доказ за то је и Стијовићева књига, једно заиста добро сведочење о Косову и Метохији, које, надајмо се, неће остати усамљени случај.